

И рибите заплаха за

ВЕЛКО КЪНЕВ

© Димитър Стайков, автор, 2014 г.

© Станислав Иванов, корица, 2014 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2014 г.

ISBN 978-954-398-354-4

Димитър Стайков

И рибите заплакаха за

ВЕЛКО КЪНЕВ

Живот и изкуство

От аматьор в Елхово до партньор на Калата в Сатиричния театър

Язовирът, който Велко Кънев хвали на приятели и колеги, щом стане дума за риба и за хубава, спокойна почивка, е всъщност голямо езеро, може би с дължината на „Ариана“ в Борисовата градина. Бреговете му влизат в погледа, макар че ридовете, извисяващи се на отсрещния бряг, придават чувство за повече далечина, за неизвестност и очакване на някакви изненади. Когато домакинът ми Борис Янев, арендатор на язовира и много близък приятел на Велко, разбра на сутринта, че му липсва прасето сред животните, които гледа, тръгна да го търси именно отвъд тези ридове, очаквайки да открие костите му, оглозгани от чакалите. Не ги откри, но думата чакали увисна като мантра на престоя ми при язовира. Аз чувах през цялата нощ техния странно мелодичен вой и приписах на тях драскането по фургона, където Борис ми приготви да спя. Това се оказа глупаво, защото неизменно нощем под фургона лягали двата каракачанеца на домакина – брат и сестра с огромни страшни глави и с поетичните имена Шибил и Зара.

Велко никога не ношува при язовира, макар и да остава понякога до много късно през нощта. Прибира се в Елхово при майка си, леля Кера. Много я обича, изпитва чувството, че не се грижи достатъчно за нея. Купува ѝ телевизор, хладилник, пералня, помага ѝ да обере гроздето от асмата на двора, ремонтира къщата. Когато я видях през лятото, година след неговата смърт, тя беше навършила 91 и

пъргаво сновеше между стаята, използвана за всекидневна, където той спи при идванията си тук, и съседната, нейната стая. Лицето ѝ беше бяло и чисто като мрамор. Във всекидневната, разположена точно срещу входната врата и почти изпълнена от голяма квадратна маса, беше наковала с гвоздеи снимки на Велко и Мамалев, на Карамитев с автограф (често цитираните от Велко емблематични думи: „Щастлив и дълъг път. Даскал Карамитев“), няколко изрезки от списания с филмови роли на сина си, както и собствената сватбена снимка. „Като се учеше Велко за артист, все сънувах, че хвърча – казва леля Кера, като ме вижда да се вирам в снимките. – Пък сега не сънувам нищо.“

Тя е работела като реквизитор в театъра към Дома на народната армия, обичайно културно средище в провинцията преди 1989 г. „Изкарвах всички дрехи, изглаждах ги, знаех кой какво трябва да облече. Уж артистите знаят повече, а питат мен: „Лельо Кера, къде да сложим печката?“ И аз им казвам.“

Случвало се е за някоя малка роля да нямат актриса, особено при пътуванията, и тогава изкарвали на сцената леля Кера. „Играх в една пиеса – „Камък в блатото“. Играх Стана зеноводката. Като свърши представлението, командирът на поделението дойде да ме поздрави: „Ти си била само за артистка!“ Отидохме в едно село да играем сръбска пиеса. Велко играеше в нея, беше още ученик. Андреев, зъболекарят на поделението, дойде при мен и го хвали: „Како Кера, ама Велко само за артист!“

Обаче като дете Велко Кънев е много притеснителен, свит и при затруднения и пречки веднага се разплаква. „*Бях от тези деца, които и едно стихотворение не могат да кажат, защото, щом се качат на столчето, зареават като магаре. Имам една учителка от детската градина, която не може да повярва, че съм станал актьор.*“

Въпреки че е срамежлив, отива в читалището на Елхово, наречено „Развитие“, за да се занимава в свободното си време с нещо полезно. Общинският театър на Елхово, чиято база е читалището, е прочут сред аматьорските трупи в държавата и неговият лидер, режисьорът Стойчо Стой-

чев, дори получава званието почетен гражданин на Елхово. Стойчев вероятно е усетил маршалския жезъл в раницата на момчето и не се е колебаел да го покровителства. Велко е в четвърти клас, когато Стойчев му дава ролята на Анучкин, един от кандидатите за брак в комедията „Женитба“ на Гогол. Зряла роля в зряла пиеса. *„Само аз бях дете – си спомня актьорът. – Всички около мен – възрастни. Какъв Анучкин съм бил, не знам, но зрителите много ми се радваха.“* След репетиция артистите самодейци, които са лекари, инженери, техници и търговци от града, се разотиват на групи по главната улица и гръмогласно коментират и се смеят. Велко върви на разстояние отзад, възхищава им се и мечтае: *„Дали и аз ще стана като тях!“*

Години по-късно, вече широко известен с филмите си и с първите роли в Народния театър, Велко Кънев се връща към самодейната сцена в Елхово и открива нейния принос на качества в професионалната сцена: *„В самодейния театър влизах със затворени очи, без необходимия минимум от теоретични познания и в тази волност има нещо красиво. После, когато я вкарвах в професионалните рамки, не трябва да губиш от това първично усещане за театър. В някои постановки ние прекалено демонстрираме своя професионализъм, влизаме в една и съща схема, загубваме красивия момент на волността на играта. И это ти – неверен, лош професионализъм.“*

Освен да се преправя като артист, малкият Велко обича музиката. Свири на акордеон, после на йоника, вземайки уроци от капелмайстора на военния оркестър на Елхово. Урежда го баща му, който е волнонаемен шивач в местното поделение. Бай Христо е добродушен, милозлив човек, който предава домашната власт в ръцете на жена си. Велко си спомня, че след всяка беля бяга навън и се крие около къщата, докато майка му го търси с точилката. Едната му баба поддържа рейтинга си на опитна баячка и нерядко спасява семейния бюджет с хонорарите си. Другата му баба е сляпа и при молбата му да разкаже приказка, запява песента „Велко дума на Тодора“. Години по-късно заглавието на песента ще му звучи като орис.